

ГРАЃАНСКИ БУЏЕТ НА ОПШТИНА ШТИП ЗА 2022 ГОДИНА

март 2022

ГРАЃАНСКИ БУЏЕТ НА ОПШТИНА ШТИП

Овој документ е подготвен во рамките на Проектот на УСАИД за зајакнување на капацитетите за искористување на ресурсите, со поддршка на американскиот народ преку Агенцијата на САД за меѓународен развој (УСАИД). Содржината на овој документ не ги изразува ставовите на Агенцијата на САД за меѓународен развој или на Владата на Соединетите Американски Држави.

СОДРЖИНА

Зошто граѓански буџет? _____	3
Основни поими _____	4
КОИ СЕ НАДЛЕЖНОСТИТЕ НА ОПШТИНАТА? _____	5
ШТО Е ОПШТИНСКИ БУЏЕТ И ОД ШТО СЕ СОСТОИ? _____	6
ЗОШТО Е ВАЖНА БУЏЕТСКАТА ТРАНСПАРЕНТНОСТ? _____	6
ЗОШТО ПАРТИЦИПАЦИЈА ВО ПОДГОТОВКАТА НА ОПШТИНСКИОТ БУЏЕТ? _____	6
КОЈА Е УЛОГАТА НА БУЏЕТСКИТЕ КЛАСИФИКАЦИИ - КАКО СЕ ЧИТА БУЏЕТОТ? _____	6
КОИ СЕ БУЏЕТСКИТЕ АКТИВНОСТИ КОИ ГИ РЕАЛИЗИРА НАШАТА ОПШТИНА? _____	9
КАКО ОПШТИНАТА ГИ ПРИБИРА ОПШТИНСКИТЕ ПРИХОДИ? _____	10
КОИ СЕ КЛУЧНИТЕ ИЗВОРИ НА ОПШТИНСКИТЕ ПРИХОДИ? _____	11
КОЛКУ ДАНОЧНИ ПРИХОДИ ПЛАНИРА ДА СОБЕРЕ ОПШТИНАТА? _____	12
ДАНОЦИТЕ НА ИМОТ - ВАЖЕН СОПСТВЕН ОПШТИНСКИ ПРИХОД _____	13
НЕДАНОЧНИ ПРИХОДИ _____	14
КОЈА Е УЛОГАТА НА ТРАНСФЕРИТЕ ОД ЦЕНТРАЛНАТА ВЛАСТ -ДОТАЦИИТЕ? _____	15
КАДЕ И КАКО СЕ ТРОШАТ ОПШТИНСКИТЕ ПАРИ? _____	17
КОЛКУ ПЛАНИРА ДА ПОТРОШИ ОПШТИНАТА ЗА СЕКОЈА ОДДЕЛНА НАДЛЕЖНОСТ/ПРОГРАМА - УСЛУГА ЗА ГРАЃАНИТЕ ? _____	18
ПРИХОДИ И РАСХОДИ НА ОПШТИНА ШТИП ПО ГЛАВА НА ЖИТЕЛ _____	23
КЛУЧНИ РАЗВОЈНИ ПРОЕКТИ ОД ИНТЕРЕС НА ОПШТИНАТА? _____	23
КАКО СЕ РЕАЛИЗИРА ОПШТИНСКИОТ БУЏЕТ? _____	24
КЛУЧНИ БУЏЕТСКИ ДОКУМЕНТИ - како можат граѓаните да ја следат реализацијата на општинскиот буџет ? _____	27

ЗОШТО ГРАЃАНСКИ БУЏЕТ?

- ✓ Информирање на граѓаните за тоа како се собираат општинските приходи и како се трошат општинските средства.
- ✓ Едукација на граѓаните за клучните термини, принципи и начела поврзани со општинскиот буџет и локалните финансии.
- ✓ Зголемување на свесноста на граѓаните за нивната улога во буџетскиот процес на локално ниво.
- ✓ Поттикнување на поголема активност и учество на граѓаните во процесите на планирање и реализација на општинскиот буџет.
- ✓ Запознавање на граѓаните со донесениот БУЏЕТ ЗА 2022 год. и неговите основни карактеристики - структура – кои се и колкави се општинските приходи и каде општината планира да ги потроши јавните ресурси.

ОСНОВНИ ПОИМИ

БУЏЕТ е акт општината со кој се планираат годишните приходи и други приливи и се одобруваат годишните расходи и други одливи на општината.

ОПШТИНСКИТЕ ПРИХОДИТЕ во буџетот се даноците и други задолжителни плаќања, кои се утврдени со закон, приливите што произлегува од сопственост на средства (камата, дивиденда, закупнина и слично), надомест за дадени добра или услуги, подароци, донации, спонзорства, субвенции и трансфери.

РАСХОДИ НА ОПШТИНАТА ги сочинуваат вкупните издатоци кои се плаќаат од страна на општинската каса, поделени по одделни надлежности.

ОПШТИНСКИ БУЏЕТСКИ КОРИСНИЦИ се органите на општината и јавните служби основани од општината (училишта, јавни претпријатија итн.).

БУЏЕТ НА ОПШТИНИТЕ е годишен план на приходи, други приливи и одобрени средства и ги вклучува основниот буџет, буџетот на дотации, буџетот на донации, буџетот на заеми и буџетот на самофинансирачки активности.

ОСНОВЕН БУЏЕТ на општината е годишен план на приходи, други приливи и одобрени средства со буџетот за финансирање на основните надлежности на општината.

СОПСТВЕНИ ИЗВОРИ НА ПРИХОДИ на општината се локални даноци, локални такси и локални надоместоци, приходи од сопственост на општината, самопридонес, парични казни, донации и други приходи утврдени со закон.

ДОТАЦИЈА е трансфер од Буџетот на Република Северна Македонија и буџетите на фондовите до буџетот на општината.

БЛОК-ДОТАЦИЈА е дотација наменета за финансирање на надлежностите во определена област утврдена со закон – образование, култура, социјална заштита.

НАМЕНСКА ДОТАЦИЈА е дотација наменета за финансирање на конкретна активност (на пр. пожарникарство).

БУЏЕТСКИ ДЕФИЦИТ е негативна разлика (Буџетски суфицит е позитивна разлика) меѓу планираните, односно наплатените приходи на

БУЏЕТСКО САЛДО е разлика помеѓу сите приходи и расходи на буџетот;

ЗАДОЛЖУВАЊЕ НА ОПШТИНИТЕ е обезбедување финансиски средства од домашни и странски извори на капитал во рамките и под услови утврдени со закон;
ФИСКАЛНА ТРАНСПАРЕНТНОСТ претставува отвореност кон јавноста за минатите, сегашните и идните фискални активности на општината општината, како и за реализираните и планираните активности, проекти кои ги детерминираат фискалните политики и исходи;

ПАРТИЦИПАЦИЈА во склоп на управувањето се однесува на вклучување на засегнатите страни (граѓаните, бизнисите, ранливите категории итн.) во процесот на донесување одлуки (во различни нивоа на одлучување) за тоа како економските и социјалните ресурси се алоцирани, испорачани, употребени и одржувани;

ОТЧЕТНОСТА подразбира одговорност да се објаснат одлуките и мерките пред јавноста, граѓаните, заедницата во склоп на очекувањата што ги има таа. Подразбира детални информации за тоа како се реализирани преземените обврски и дали и кои резултати се остварени
ГРАЃАНСКИ БУЏЕТ е прикажување на буџетот на едноставен начин, разбирлив за граѓаните кои има за цел да ги информира граѓаните како за активностите на кои се трошат општинските средства.

ФИНАНСИСКИ ПЛАН е план на приливи и одливи на буџетскиот корисник за одредена буџетска година.

ОБВРСКА на општината е проценета обврска, преземена обврска, настаната обврска за плаќање и доспеана, а неплатена обврска.

ПРОГРАМА е потесна област во рамки на политиката, која ги следи заедничките специфични среднорочни цели. Една програма може да има една или повеќе потпрограми. Потпрограма е подетално разработен дел од програма со краткорочни до среднорочни цели и се состои од проекти и /или активности.

општината и одобрените средства, односно расходи кои ги прави општината, и тој се финансира со обезбедени средства од други приливи.

ЛИКВИДНОСТ е способност за навремено плаќање на обврските во договорениот рок.

ПРЕНАМЕНА НА БУЏЕТ е одлука за измена на распоредот на средствата во буџетот на општината во рамки на одобрените буџети.

КОИ СЕ НАДЛЕЖНОСТИТЕ НА ОПШТИНАТА?

-Урбанистичко (урбано и рурално) планирање

-Заштита на животната средина и природата

Локален економски развој

-Комунални дејности

Култура

-Спорт и рекреација

Социјална заштита и заштита на децата

-Образование

-Здравствена заштита

-Заштита и спасување

-Противпожарна заштита

-Надзор над вршењето на работи од нејзина надлежност

Други надлежности определени со закон.

ШТО Е ОПШТИНСКИ БУЏЕТ И ОД ШТО СЕ СОСТОИ?

Буџетот на единицата на локалната самоуправа претставува годишен план на приходи, други приливи и одобрени средства и ги вклучува основниот буџет, буџетот на дотации, буџетот на донации, буџетот на заеми и буџетот на самофинансирачки активности. Буџетот на локалната самоуправа ги демонстрира вредностите и приоритетите на локалната самоуправа. Буџетирањето и техниките на финансиското планирање се клучни елементи во одржувањето на фискалниот интегритет на локалната самоуправа.

ЗОШТО Е ВАЖНА БУЏЕТСКА ТРАНСПАРЕНТНОСТ?

Транспарентноста во општинското буџетирање е од **голема значајност за фискална стабилност, економски раст и демократијата** (даночните обврзници, граѓаните и општеството во целина). Транспарентноста и **споделувањето информации е клучна за учеството на различните социјални групи** во донесувањето на одлуки/буџетскиот процес. **Доколку широката јавност има доверба во трошењето на јавните финансии, ќе бидат и помотивирани да ги плаќаат даноците и таксите, што повторно позитивно ќе се одрази и на буџетот на локалната самоуправа.** Дополнително, **зголемената транспарентност води кон намалена корупција и подобра распределба на ресурси.** Транспарентноста на локално ниво ги следи финансиските текови од изворот до местото на нивно користење, дава одговор на последователни прашања за извршувањето, имплементирањето и набавката.

ЗОШТО ПАРТИЦИПАЦИЈА ВО ПОДГОТОВКАТА НА ОПШТИНСКИОТ БУЏЕТ?

Граѓаните имаат дефинирани права и одговорности, вклучувајќи го и правото на учество во одлуките што влијаат на јавната благосостојба. Оттаму, граѓанското учество во механизмите на креирање и реализирање на буџетот треба да биде транспарентно и отворено. Граѓаните треба да се непосредно вклучени во одлуките како да се распредели и потроши буџетот на општините. Учеството на граѓаните во процесите на буџетирањето им дава прилика да ги посочат вистинските потреби и проблеми во заедницата и да бидат креативни. Исто така, директната партиципација им овозможува на граѓаните да учествуваат во надзорот на буџетските трошоци заедно со другите засегнати страни.

Буџетските класификации се користат за идентификување на специфичните намени на буџетските средства, за контрола на наменското користење на одобрените средства и за изготвување на потребните анализи, извештаи и на годишната сметка.

- Организациска класификација** ги класифицира буџетските корисници во хиерархиска организациска структура на поврзани и заемно координирани субјекти за да се утврдат надлежностите на субјектите за планирање и управување со јавните средства и вработените, заради постигнување на зацртаните цели.
- Функционалната класификација** ги класифицира расходите и другите одливи на буџетот според нивните функционални општи и конкретни цели за кои се наменети, согласно со прифатената меѓународна класификација пропишана од страна на Обединетите нации.

701 Општи јавни служби	706 Живеалишта и развој на заедницата
703 Јавен ред и мир	708 Рекреација, спорт и култура
704 Економски работи	709 Образование
705 Заштита на животната средина	710 Социјална заштита

- Програмската класификација** опфаќа поделба на буџетот на политики, програми, потпрограми и проекти или активности дефинирани со планските документи, истовремено групирајќи ги заедно сите јавни услуги и активности со заедничка цел и исход низ организациската структура.

А – Совет на општина	М – Програми за развој
Д – Градоначалник	Н – Образование
Е – Општинска администрација	Р – Заштита на животна средина и природа
Ф – Урбано планирање	Т – Унапредување на здравствена заштита
Г – Локален економски развој	В – Социјална заштита и заштита на деца
Ј – Комунални дејности	Њ – Противпожарна заштита
К – Култура	Љ – Заштита и спасување
Л – Спорт и рекреација	Џ – Родово буџетирање

- Класификацијата по **извори на финансирање** ги класифицира приходите и другите приливи во групи во однос на конкретните видови и намени на расходите и на другите одливи кои вклучуваат: *основен буџет на општините, донации, кредити, самофинансирачки активности и дотации.*
- Економската класификација** ги класифицира приходите и другите приливи согласно нивната природа, и расходите и другите одливи согласно нивната економска намена во класи, групи, подгрупи, раздели и основни конта.

Приходи

- Даночни приходи
- Неданочни приходи
- Капитални приходи
- Трансфери и донации
- Задолжување во земјата
- Задолжување во странство

Расходи

- Плати и надоместоци
- Резерви и недефинирани расходи
  - Стоки и услуги
  - Камати
- Субвенции и трансфери
- Социјални бенефиции
  - Капитални расходи
  - Отплата на главнина

КОИ СЕ БУЏЕТСКИТЕ АКТИВНОСТИ КОИ ГИ РЕАЛИЗИРА НАШАТА ОПШТИНА?

Активностите поврзани со процесот на изготвување на буџетот на општината се опфатени во акт кој се нарекува буџетски календар и кој ги презентира активностите како што следи.

БУЏЕТСКИ КАЛЕНДАР НА ОПШТИНА ШТИП ЗА 2022 ГОДИНА

Член 1

Анализа и проценка на приходите и расходите на буџетот преку целата година.

Добивање на буџетскиот циркулар од министерот за финансии.

- рок до 30 септември

Градоначалникот до општинските буџетски корисници ги доставува главните насоки за изготвување на финансиските планови.

- рок до 30 октомври

Градоначалникот изготвува Предлог-План на програми за развој на Општина Штип и го доставува до Советот на општината за одобрување.

- рок до 15 ноември

Општинските буџетски корисници ги доставуваат своите финансиски планови до градоначалникот.

- рок до 10 ноември

Општинската администрација го изготвува Предлог-Буџетот на општината за наредната година.

- рок 15 декември

Градоначалникот го доставува Предлог-Буџетот на општината до Советот на Општина Штип.

- рок до 15 декември

Член 2

Овој Буџетски календар влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во „Службен гласник на Општина Штип“, а ќе се применува од 1 јануари 2022 година.

Број 08-7189/1
29 декември 2021 година

Совет на Општина Штип
Претседател

Ш т и п

Весна Кожинкова

КАКО ОПШТИНАТА ГИ ПРИБИРА ОПШТИНСКИТЕ ПРИХОДИ?

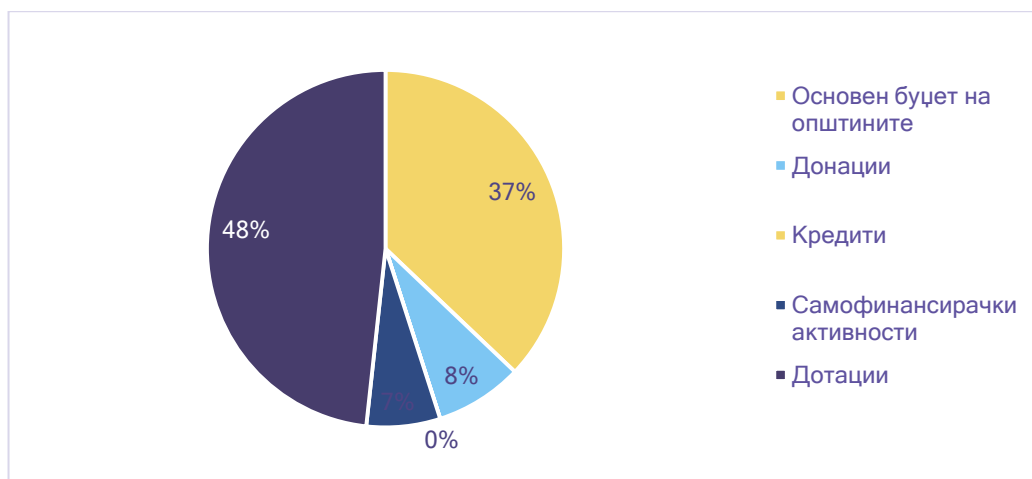
Ефикасното обезбедување и собирање на општинските приходи се основа за обезбедувањето на потребните јавни добра и услуги на граѓаните на општината. Оттука во продолжение се претставени (нивната висина, процент на учество) основниот буџет на општината и дополнителните главни приливи во општинскиот буџет – сопствени приходи, дотации – централна власт, донации, задолжување итн.

На приходната сметка на буџетот на општина Штип најголем дел од приходите ги сочинуваат дотациите од централната власт кои изнесуваат 492,505,000 денари, односно зафаќаат 48% од вкупните приходи на општина Штип. Приходите од основниот буџет на општините изнесуваат 378,543,000 денари, односно 37% од вкупните приходи на општината. Приходите од самофинансирачки активности, како и донациите зафаќаат околу 15% од вкупните општински приходи.

Табела 1. Приходи на општината (во денари и структура во %)

Приходна сметка	Износ (денари)	Структура (%)
Основен буџет на општините	378,543,000.00	37
Донации	81,038,000.00	8
Кредити	-	0
Самофинансирачки активности	68,102,000.00	7
Дотации	492,505,000.00	48
Вкупни приходи	1,020,188,000.00	100

Графикон 1. Структура на општинските приходи по видови сметки (во %)

КОИ СЕ КЛУЧНИТЕ ИЗВОРИ НА ОПШТИНСКИТЕ ПРИХОДИ?

Во продолжение се прикажани клучните извори на приходи кои општината планира да ги обезбеди во 2022 година. **Највисок износ на приходи ќе се обезбедат од трансфери и донации** додека исто така соодветен износ на приходи ќе се обезбедат и од **даночните и неданочните приходи** на општината. Во структурата на клучните приходи најголемо учество заземаат **Трансферите и донациите со 66%**, додека **даночните приходи учествуваат со 22%**, **неданочните приходи со 8%**, а **капиталните приходи со 4%**.

Табела 2. Клучни приходи на општината согласно економската класификација (износ во денари и структура во %)

Видови на приход	Износ (денари)	Структура (%)
Даночни приходи	223,001,000.00	22
Неданочни приходи	77,502,000.00	8
Капитални приходи	46,400,000.00	4
Трансфери и донации	673,285,000.00	66
Домашно задолжување	-	0
Вкупно	1,020,188,000.00	100

Графикон 2. Структура на приходи на општина според економската класификација (во %)

КОЛКУ ДАНОЧНИ ПРИХОДИ ПЛАНИРА ДА СОБЕРЕ ОПШТИНАТА?

Даночните приходи се основен и најзначаен дел од сопствените приходи на општината, оттука во продолжение Ви претставуваме колкави износи на даночни приходи планира да собере општината во следната година. Исто така е претставена структурата која покажува кои даночни приходи е планирано да имаат најголем удел во општинските приходи.

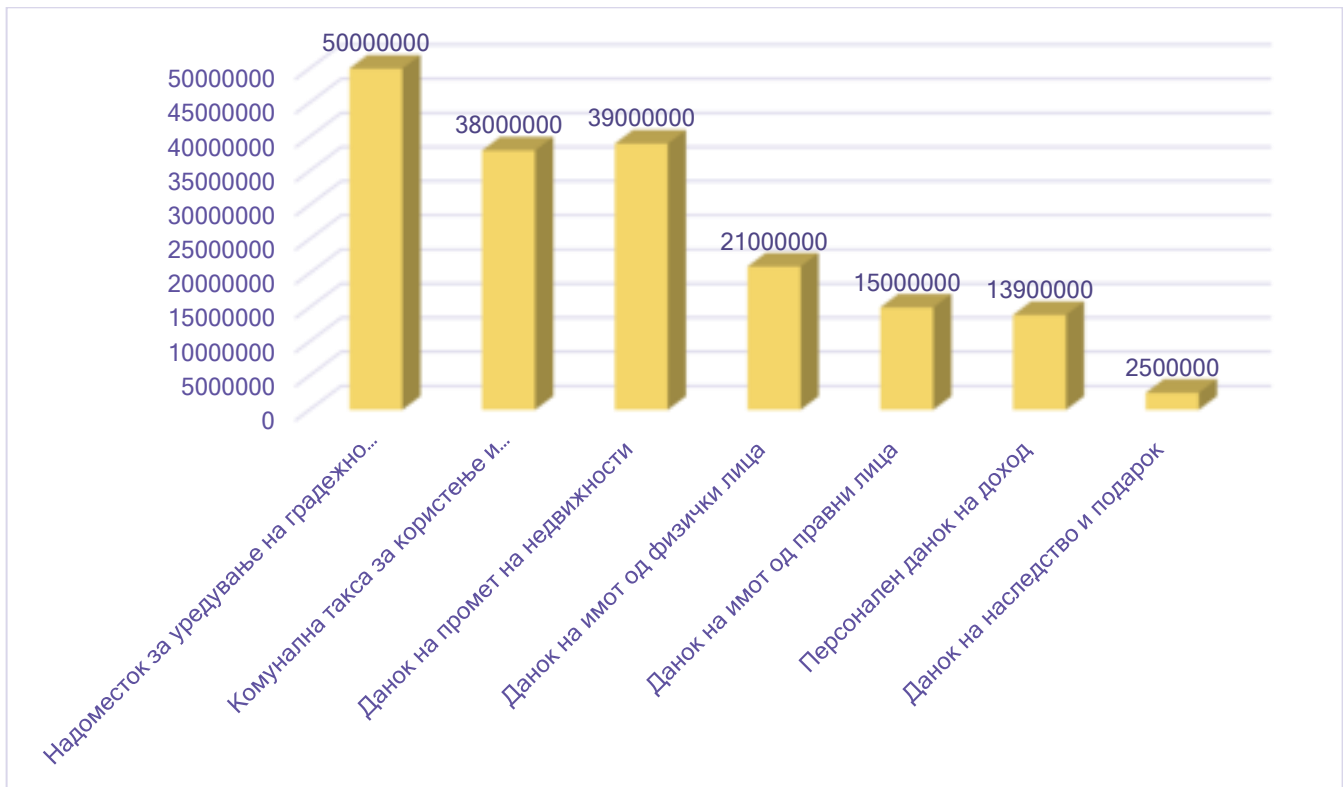
Највисок износ на даночни приходи кои е планирано да се прибере во 2022 година е по основ на **Надоместок за уредување на градежно земјиште**, приходите по оваа ставка е предвидено да изнесуваат 50,000,000 денари, односно 28% од вкупните даночни приходи. Исто така, во даночните приходи значајно влијание имаат и приходите по основ на **Комунална такса за користење и одржување на јавно осветлување** кои завземаат износ од 38,000,000 денари и приходите по основ на **Данок на промет на недвижност** кои се планира да достигнат вредност од 39,000,000 денари односно да учествуваат со 22% во вкупните даночни приходи.

Табела 3. Клучни даночни приходи на општината (износ во денари и структура во %)

Видови даночни приходи	Износ (денари)	Структура (во %)
Надоместок за уредување на градежно земјиште	50.000.000	28
Комунална такса за користење и одржување на јавно осветление	38.000.000	21
Данок на промет на недвижности	39.000.000	22
Данок на имот од физички лица	21.000.000	12
Данок на имот од правни лица	15.000.000	8
Персонален данок на доход	13.900.000	8
Данок на наследство и подарок	2.500.000	1
Вкупно	179.400.000	100

Сумирано, може да се констатира дека најмногу **даночни приходи** општината планира да обезбеди од надоместок за уредување на градежно земјиште, додека најмало учество во даночните приходи зафаќа данокот на наследство и подарок.

Графикон 3. Даночни приходи на општина Штип (во денари)

ДАНОЦИТЕ НА ИМОТ - ВАЖЕН СОПСТВЕН ОПШТИНСКИ ПРИХОД

Даноците на имот се еден од најважните сопствени извори на приходи на општината. Планираната структура за 2022 година на посебните видови на **Данок на имот** е прикажана во продолжение.

Највисока пропорција на приходи зафаќа **данокот на промет на недвижности и права** со 50% учество во вкупната вредност од даноците на имот. Исто така, приходите по основ на **Данок на имот** зафаќаат 47% од вкупните приходи од Даноци на имот, додека **Данокот на наследство и подарок** е планиран на 3% од вкупните даночни приходи.

Графикон 4. Структура на даноците на имот во вкупните приходи по основ данок на имот на општина Штип по видови (во %)

НЕДАНОЧНИ ПРИХОДИ

Неданочните приходи кои планира да ги собере општината во 2022 година се прикажани во продолжение. Најголем износ на неданочни приходи треба да бидат обезбедени по основ на Други неданочни приходи кои се проектирани на износ од 5,500,000 денари, додека приходите по основ на Глоби, судски и административни такси се проектирани на износ од 2,200,000 денари односно на 23% од вкупните неданочни приходи. Исто така, значаен удел во вкупните неданочни приходи имаат и приходите по основ на Такси и надоместоци кои забележуваат износ од 1,500,000 денари, односно кои треба да зафатат околу 16% од вкупните неданочни приходи на општина Штип во 2022 година.

Табела 4. Видови неданочни приходи (износ во денари и структура во %)

Вид на неданочни приходи	Износ	Структура
Глоби, судски и административни такси	2.200.000	23
Приходи од закупнина на општински имот	1.500.000	16
Други владини услуги	200.000	2
Други неданочни приходи	5.500.000	59
Вкупно	9.400.000	100

Графикон 5. Видови неданочни приходи (структура во %)

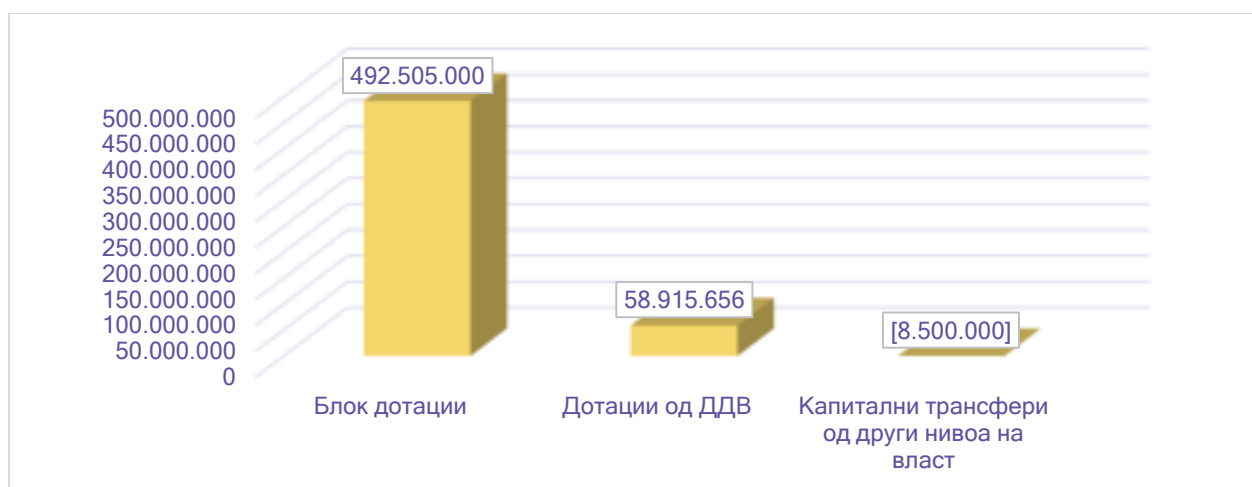
Графикон 5. Видови неданочни приходи

КОЈА Е УЛОГАТА НА ТРАНСФЕРИТЕ ОД ЦЕНТРАЛНАТА ВЛАСТ - ДОТАЦИИТЕ?

Вредноста на главните видови на трансфери од централната власт е прикажана во продолжение. Највисок износ на трансфери е планиран за **Блок дотации** во износ од **492.505.000 денари**, додека пак, планираниот износ од **трансферот од ДДВ** изнесува **58.915.656 денари**, а за **капитални трансфери** **8.500.000 денари**.

Графикон 6. Видови на трансфери и донации (во денари)

Блок дотациите за пренесени надлежности од централната власт се најзначајниот износ на трансфери кој го добива општината и со кои во значаен дел се

финансираат пренесените надлежности за **образование, култура и социјална заштита**. Во продолжение е прикажана распределбата на овие **Блок дотации** по различни намени. **Најголем износ од блок дотациите** се однесуваат за **основното образование** кои изнесуваат **216,961,000 денари** и учествуваат во структурата со **45%**, додека најнизок износ на блок дотации се забележуваат за програмата **култура** кои се во износ од **4,706,000 денари** со учество од **1%** во вкупните блок дотации. Исто така, значајно учество имаат и блок дотациите наменети за **средно образование** кои достигнуваат вредност од **172,000,000 денари** односно **36%** од вкупниот износ на блок дотациите, додека блок дотациите за **детски градинки** достигнуваат вредност од **90,738,000 денари** односно зафаќаат **19%** од вкупната вредност на блок дотациите наменети за општина Штип.

Табела 5. Намена на блок дотациите на општина по одделни надлежности (износ во денари и структура во %)

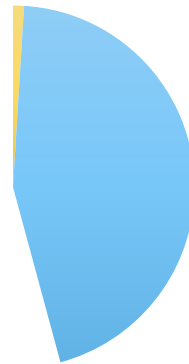
Намена на блок дотацијата	Износ (денари)	Структура (%)
К Култура	4.706.000	1
Н1 Основно образование	216.961.000	45
Н2 Средно образование	172.000.000	36
В1 Детски градинки	90.438.000	19
В2 Домови за стари лица	0	0
Вкупно	484.105.000	100

Графикон 7. Намена на блок дотациите во општина по одделни надлежности (во денари)

Сумирано, во **структурата** на **блок дотациите** на општината преовладуваат блок дотациите за основно образование кои зафаќаат 45% од вкупните блок дотации на општината. Од друга страна општината прима најнизок износ на блок дотации за култура со износ од 4.706.000 денари во 2022 година.

Графикон 8. Структура на блок дотациите по надлежности во општина Штип (во %)

КАДЕ И КАКО СЕ ТРОШАТ ОПШТИНСКИТЕ ПАРИ?

Особено е важно **каде и како се трошат локалните ресурси**. Локалните расходи се директно поврзани со обезбедувањето на потребните добра и услуги на граѓаните – затоа нивната структура и начин на распределба е особено важно да бидат транспарентно преставени. Во продолжение се преставени **клучните расходи на општината за 2022 година**.

Во наредниот период **најголем износ на расходи ќе се потрошат за капитални инвестиции во износ од 138.755.000 ден.**, односно **37%** од структурата на вкупните расходи, понатаму **расходи за стоки и услуги** во износ од **95.338.000 денари** или **25%** од вкупните расходи на општината, додека расходите по основ на **плати и надоместоци** планирано е да изнесуваат 85,650,000 денари односно **23%** од планираниот буџет. Од друга страна најнизок износ на расходи општина Штип издвојува за каматни плаќања кои се проектира да изнесуваат само 400,000 денари, односно да учествуваат под **1%** од вкупните расходи на општината.

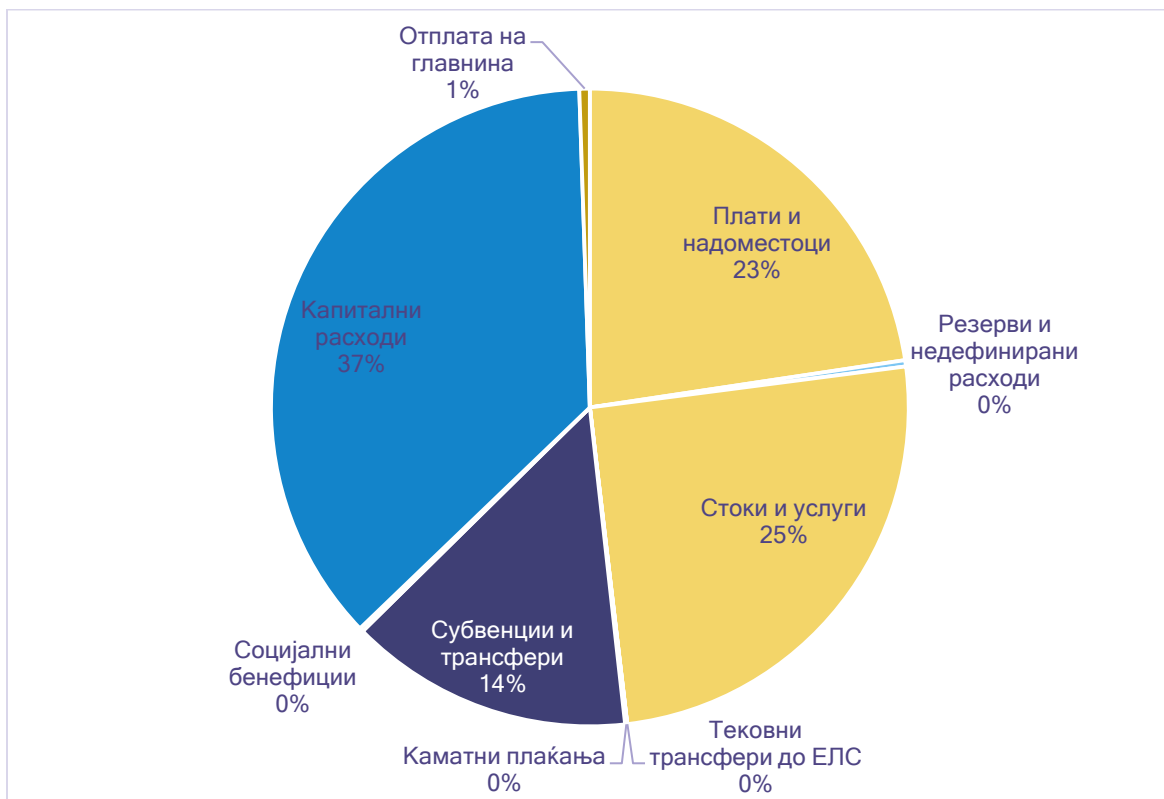
Табела 6. Клучни расходи на општина Штип по економска класификација (во денари и структура во %)

Расходна на сметка	Износ (денари)	Структура (%)
Плати и надоместоци	85.650.000	23
Резерви и недефинирани расходи	1.200.000	0
Стоки и услуги	95.338.000	25
Тековни трансфери до ЕЛС	0	0
Каматни плаќања	400.000	0

Субвенции и трансфери	54.450.000	14
Социјални бенефиции	750.000	0
Капитални расходи	138.755.000	37
Отплата на главнина	2.000.000	1
Вкупно расходи	378.543.000	100

Во 2022 година **капиталните расходи** е предвидено да изнесуваат 138.755.000 денари, односно да учествуваат со **37%** во структурата на вкупните расходи. Најголем дел од капиталните расходи се планирани за реализирање на проекти од областа на други градежни објекти кои опфаќаат изградба на обиколница од улицата “**Гоце Делчев**” до **бања Кежовица**, уредување на **крстосницата** на улиците “**Сремски фронт**” и “**Борис Крајгер**” и изградба на канализација во **населба Нова Железничка**.

Графикон 9. Структура на расходи на општина Штип по економска класификација (во %)

КОЛКУ ПЛАНИРА ДА ПОТРОШИ ОПШТИНАТА ЗА СЕКОЈА ОДДЕЛНА НАДЛЕЖНОСТ/ПРОГРАМА - УСЛУГА ЗА ГРАЃАНИТЕ ?

Во продолжение се претставени клучните планирани намени на општинските средства по секоја од надлежностите – услугите кои треба да ги добијат граѓаните.

Највисок износ на расходите од општинската сметка за издвојува за **општинската администрација** во износ од 140.153.000 денари, додека **најнизок износ е издвоено за родова еднаквост**. За комунални дејности е планирано да се издвојат 31% од вкупните расходи на општината односно 116,000,000 денари.

Табела 7. Вкупни расходи на општина Штип по одделни надлежности (во денари и структура во %)

Вкупни расходи на општините по одделни надлежности	Износ (денари)	Структура (%)
А - Совет на општина	9.950.000	3
Д - Градоначалник	6.210.000	2
Е - Општинска администрација	140.153.000	37
Ф - Урбано планирање	58.500.000	15
Г - Локален економски развој	23.800.000	6
Ј - Комунални дејност	116.000.000	31
К - Култура	6.630.000	2
Л - Спорт и рекреација	15.100.000	4
W - Противпожарна заштита	1.850.000	0
Х - Родова еднаквост	350.000	0
Вкупно	378.543.000	100

Расходите кои се одделуваат за **општинската администрација** се во износ од 140.153.000 денари, и од истите 124.553.000 се наменети за тековно оперативни трошоци (канцелариски материјали, комунални услуги, договорни услуги, разни трансфери), а додека останатите 15.600.000 денари се наменети за капитални трошоци на општината како што се купување на опрема и машини, градежни објекти, вложувања и нефинансиски сметки и сл.).

Табела 8. Расходи по програми по надлежност - Општинска администрација (во денари и структура во %)

Надлежност - Општинска администрација	Износ (денари)	Структура (%)
ЕО - Општинска администрација	124.553.000	89
ЕА - Капитални трошоци на општината	15.600.000	11
Вкупно	140.153.000	100

Вкупните расходи кои се наменети за работата на **Градоначалникот** изнесуваат 5.170.000 денари и истите во себе вклучуваат **плати и надоместоци на**

градоначалникот како и трошоци кои се директно поврзани со работните активности на градоначалникот.

Графикон 10. Расходи по програми по надлежност на градоначалникот (во %)

Во расходите за **програмите по надлежност на урбанизам и урбанистичко планирање** највисок износ се издвојува за **капитални трошоци за уредување на градежно земјиште** каде што се **планирани/издвоени 52.000.000 денари**, односно 89% од вкупните расходи по оваа надлежност. Остатокот од 6,500,000 денари, односно 11% од вкупните расходи се планирани за урбанистичко планирање.

Табела 9. Расходи по програми по надлежност - Урбанизам/урбанистичко планирање (износ во денари и структура во %)

Надлежност - Урбанистичко планирање	Износ (денари)	Структура (%)
F1 - Урбанистичко планирање	6.500.000	11
FA - Уредување на градежно земјиште (капитални трошоци)	52.000.000	89
Вкупно	58.500.000	100

Расходите издвоени за **комунални услуги** во износ од **116.000.000 денари**, имаат за цел да ги помогнат активностите како: **одржување и заштита на локалните патишта и улици со 23.000.000 денари**, **изградба и реконструкција на локални патишта и улици со 30.000.000 денари**, **снабдување со вода** каде се планирани да се потрошат **9.500.000 денари**, **одведување и пречистување на отпадни води со буџет од 17.000.000 денари**,

одржување јавна чистота и јавно зеленило за кое ќе се издвојат 9.000.000 денари и тн.

Табела 10. Расходи по програми по надлежност - Комунални услуги (износ во денари и структура во %)

Надлежност - Комунални услуги	Износ (денари)	Структура (%)
Јавно осветлување	21.000.000	18
Јавна чистота	9.000.000	8
Одржување и заштита на локалните патишта, улици и регулирање на режим на сообраќајот	23.000.000	20
Одржување и користење на паркови и зеленило	6.500.000	5
Изградба и реконструкција на локални патишта и улици	30.000.000	26
Изградба на систем за водоснабдување	9.500.000	8
Изградба на систем за одведување, прочистување на отпадни води	17.000.000	15
Вкупно	116.000.000	100.00

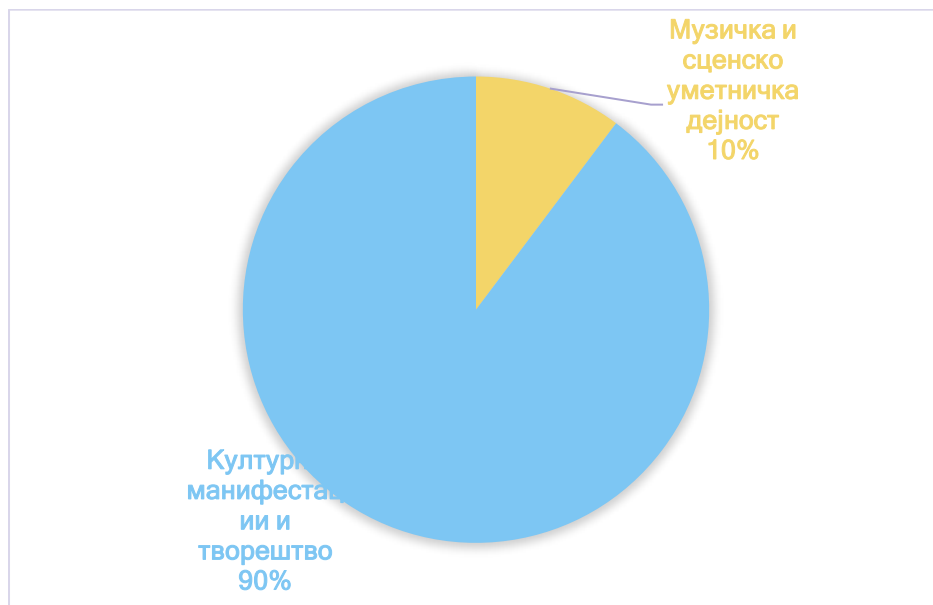
Во програмите за **локален економски развој** преовладуваат **издатоци за проекти за изградба на комерцијални објекти** во износ од **14.500.000 денари**.

Графикон 12. Расходи по програми по надлежност – Локален економски развој (денари)

Во поглед на средствата кои се планираат за реализација на активности од **културата** истите може да се поделат на активности поврзани со **музичка и сценско уметничка дејност и културни манифестации и творештво**, истите изнесуваат **6.630.000 денари**.

Графикон 13. Расходи по програми по надлежност – Култура (во %)

Расходите за **спорт и рекреација** главно се наменети за **трансфер на средства до спортските клубови** како и **финансиско потпомагање на талентирани спортисти и спортски настани** во износ од **15.100.000 денари**.

Графикон 14. Расходи по програми по надлежност – Спорт и рекреација (во %)

ПРИХОДИ И РАСХОДИ НА ОПШТИНА ШТИП ПО ГЛАВА НА ЖИТЕЛ

Во 2022 година приходите по глава на жител во општина Штип ќе изнесуваат 21.345 денари, додека сопствените приходи по глава на жител изнесуваат 7,920 денари.

Графикон 18. Приходи и Расходи на општина по глава на жител (во денари)

КЛУЧНИ РАЗВОЈНИ ПРОЕКТИ ОД ИНТЕРЕС НА ОПШТИНАТА?

Клучните развојни проекти се од областа на **комуналните дејности**.

Еден од проектите опфаќа **изградба на крстосница на улица Сремски фронт со улицата Борис Крајгер** во населбата **Сењак**. Оваа крстосница ќе овозможи безбедно поврзување со новата обиколница, **растеретување на центарот од сообраќаен метеж, подобри сообраќајни услуги, зголемена пропусна моќ на сообраќајот, подобрена безбедност на сообраќајот и безбедност на пешаците, обезбедени прописни тротоари.**

Друг проект од клучно значење за граѓаните на општината е **изградба на канализациона мрежа во населба Железничка** која ќе овозможи **подобри услови за граѓаните преку замена на старата и недоволно функционална мрежа, како и поголем опфат на приклучоци.**

Заради растеретување на сообраќајниот метеж во центарот на градот планирана е **изградба на обиколница од индустриската зона од улица Гоце Делчев до бања Кежовица, проект кој ќе биде од големо значење за граѓаните во насока на скратување на времето за патување и избегнување на метеж во центарот на градот.**

КАКО СЕ РЕАЛИЗИРА ОПШТИНСКИОТ БУЏЕТ?

Рализацијата на **општинскиот буџет** е важен индикатор кој е поврзан со остварување на планираните приходи и расходи во изминатиот период. Исто така ја покажува **очекуваната реализација/трендот на реализација на општинските буџети**.

Во продолжение е прикажана реализацијата на **основниот (сопствениот) буџет** на општината и **вкупниот буџет на општината** и на страната на **приходите** и на страната на **расходите**.

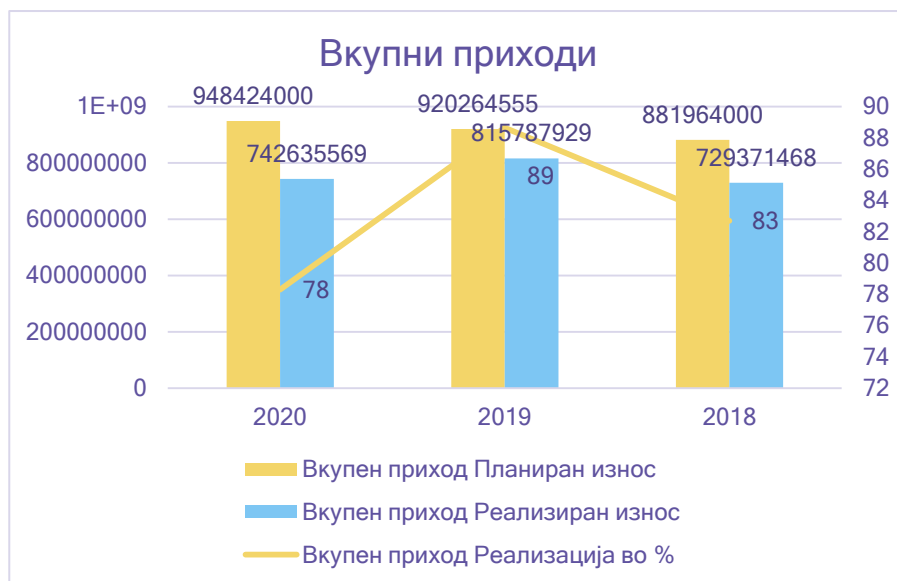
Реализацијата на сопствените приходи во период 2018-2020 година забележува нагорен тренд па надолан тренд. Степенот на реализација на приходите од основниот буџет во 2019 година изнесувал 81%, додека во 2020 година сопствените приходи се реализирале во износ од 243,022,060 денари односно 67% од планираниот износ.

Графикон 18. Планирани и реализирани приходи од основниот буџет за период 2018-2020 година (во денари и структура во %)

Степенот на реализација на вкупните приходи на општина Штип во 2020 година забележува намалување во споредба со реализацијата на истите во 2019 година. Имено, во 2020 година се реализирани 742,635,569 денари, односно 78% од вкупните планирани приходи. **Оттука, може да се констатира дека реализацијата на вкупните приходи во однос на 2019 година се намалила за 11 проценти поени.**

Графикон 19. Планирани и реализирани вкупни приходи за период 2018-2020 година (во денари и структура во %)

Табела 11. Планирани и реализирани вкупни приходи и приходи од основниот буџет за период 2018 – 2020 година (во денари и структура во %)

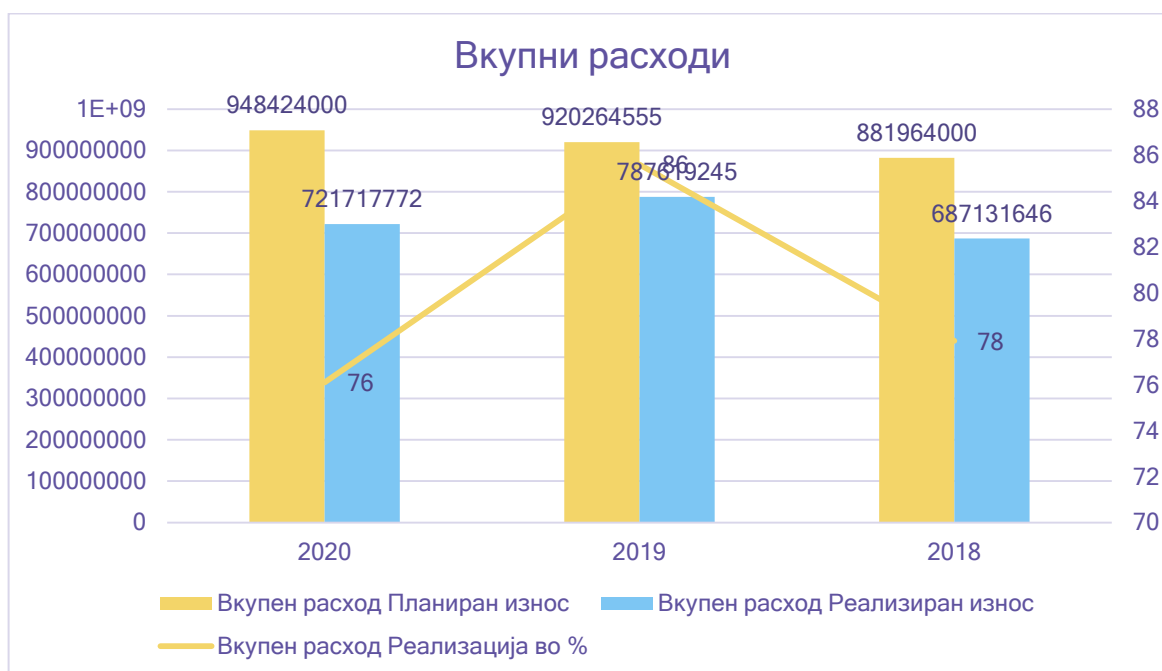
Приходна сметка	Основен буџет			Вкупен приход		
	Планиран износ	Реализиран износ	Реализација во %	Планиран износ	Реализиран износ	Реализација во %
2020	363.374.000	243.022.060	67	948.424.000	742.635.569	78
2019	397.129.000	321.204.474	81	920.264.555	815.787.929	89
2018	393.230.000	282.003.703	72	881.964.000	729.371.468	83

Во однос на реализацијата на расходите од основниот буџет, може да се заклучи дека степенот на реализација во 2020 година во однос на 2019 година се намалил за 14 проценти поени, односно од 81% се намалил на 67%, со што реализираните расходи од основниот буџет во 2020 година изнесуваат 241,688,000 денари.

Графикон 20. Планирани и реализирани расходи од основниот буџет за период 2018-2020 година (во денари и структура во %)

Графикон 20. Планирани и реализирани вкупни расходи за период 2018-2020 година (во денари и структура во %)

Реализацијата на вкупните расходи на општина Штип во 2020 година исто така се намалила од 86% во 2019 на 76% во 2020 година со што достигнала износ од 721,717,772 денари.

Табела 12. Планирани и реализирани вкупни расходи и расходи од основниот буџет за период 2018-2021 година (во денари и структура во %)

Расходна сметка	Основен буџет			Вкупен расход			
	Година	Планиран износ	Реализиран износ	Реализација во %	Планиран износ	Реализиран износ	Реализација во %
	2020	363.374.000	241.688.000	67	948.424.000	721.717.772	76
	2019	397.129.000	321.204.474	81	920.264.555	787.619.245	86
	2018	393.230.000	252.521.937	64	881.964.000	687.131.646	78

КЛУЧНИ БУЏЕТСКИ ДОКУМЕНТИ - како можат граѓаните да ја следат реализацијата на општинскиот буџет ?

Кои се клучни буџетски документи?

- **Буџетскиот календар** ги дефинира роковите за планирање на општинскиот буџет, каде што се опфатени сите **активности** поврзани со подготвување на буџетот, извршување на буџетот низ финансиските извештаи или следење на извршувањето на буџетот од општинската администрација.
- **Буџетскиот циркулар** ги содржи инструкциите за изработка предлог-буџет од страна на буџетските корисници и го доставува Министерството за финансии.
- **Предлог-буџетот** е подготвен од страна на градоначалникот (општинската администрација) во кој се планираат годишните приходи и годишните расходи и кој треба да биде одобрен од страна на советот на општината.
- **Предлогот на планот на програмите за развој** ги содржи среднорочните проекции на одобрените средства по одделни буџетски програми и потпрограми, годините во кои тие ќе се реализираат и изворите на финансирање, односно буџетите.
- **Буџетот** е акт на локалната власт со кој се планираат годишните приходи и други приливи и се одобруваат годишните расходи и други одливи на државата или на општината.
- **Месечните извештаи** ги содржат податоците за вкупните тековно-оперативни и капиталните приходи и расходи за претходниот месец за коишто се однесува извештајниот период.
- **Кварталниот извештај K1** ги содржи податоците за вкупните тековно-оперативни и капиталните приходи и расходи за претходните три месеци за коишто се однесува извештајниот период, согласно со економската класификација на приходи и расходи по сметки и збирно.
- **Кварталниот извештај K2** ги содржи податоците за сите неподмирени обврски, како и за неподмирените обврски по видови и по ставки, со состојба на последниот ден од претходниот квартал.

- **Кварталниот извештај К3** ги содржи податоците за задолжување и информациите за промените на состојбата на секое задолжување во претходниот квартал, како и промените на состојбата на издадените гаранции и податоци за долгот на јавните претпријатија кои се основани од општините.
- **Полугодишниот извештај** ги содржи податоците за вкупните тековно-оперативни и за капиталните приходи и расходи за претходните шест месеци за коишто се однесува извештајниот период.
- **Годишниот извештај** ги содржи податоците за вкупните тековно-оперативни и капиталните приходи и расходи, за една година за кои се однесува извештајниот период.

Кои се клучните Буџетски принципи и начела кои се основа на општинскиот буџет

За да биде успешно планирањето и извршувањето на Буџетот, треба да се заснова на следните **принципи**/треба да се почитуваат следните **принципи**:

1. **Принцип на фискална одговорност** – подразбира буџетот на општините да се планира и извршува согласно среднорочни фискални цели, базирани на реална проекција на макроекономските индикатори, преземени обврски и постојни законски обврски и јавните средства со кои се управува на начин со кој се обезбедува среднорочна и долгорочна фискална одржливост.
2. **Принцип на економичност, ефикасност и ефективност** – подразбира буџетот на општините да се планира и извршува на начин што ќе обезбеди ефективно и ефикасно користење на јавните средства за постигнување на поставените цели.
3. **Принцип на сеопфатност на буџетот** – подразбира дека сите приходи и други приливи и сите расходи и други одливи на сите буџетски корисници се внесуваат во буџетот на општините целосно, без никакви прилагодувања меѓу себе, освен за пренос помеѓу нив.
4. **Принцип на универзалност** – подразбира дека сите приходи и други приливи се користат за подмирување на сите расходи и други одливи на буџетот на општините.
5. **Принцип на специфичност** – подразбира буџетските корисници да можат да преземаат обврски и да вршат плаќања само за целите и во износи утврдени со буџетот, согласно буџетските класификации.
6. **Принцип на готовинска основа** – подразбира буџетите или финансиските планови на буџетските корисници да се подготвуваат и извршуваат на готовинска основа.
7. **Принцип на една година** – подразбира дека буџетот се носи за период од една година, која се совпаѓа со календарската година.
8. **Принцип на избалансиран буџет** (буџетска рамнотежа) – подразбира дека приходите и расходите во буџетот на државата и општините се избалансирани.
9. **Принцип на транспарентност** – подразбира дека буџетот на општините, извршувањето и буџетската документација ќе бидат објавени во „Службен весник“, односно во службено гласило и на веб-страницата на општините.
10. **Принцип на сигурно финансиско управување** – подразбира извршување на буџетот во согласност со ефективна и ефикасна внатрешна контрола како процес што се применува на сите нивоа на управување со финансиските средства.
11. **Принцип на родова еднаквост** – подразбира родово одговорно буџетирање, односно распределба на буџетот со цел да упати на специфичните потреби на жените и мажите, девојчињата и момчињата.

Постапката за изготвување, донесување и извршување на буџетите на општините, како и известувањето за нивното извршување се засноваат врз следниве **начела**:

- 1. Сеопфатност**, што подразбира прикажување на сите приходи и други приливи, расходи и други одливи.
  - 2. Буџетска рамнотежа**, што подразбира вкупните приходи и приливи да ги покриваат одобрените средства со буџетот.
  - 3. Специфичност**, што подразбира дека одобрените средства се наменуваат за посебни цели по раздели, програми, потпрограми и ставки.
  - 4. Економичност**, што подразбира дека одобрените средства ќе се користат навремено, во соодветен износ, имајќи ги предвид квалитетот и цената.
  - 5. Ефикасност**, што подразбира најдобар сооднос меѓу употребените средства и постигнатите резултати.
  - 6. Ефективност**, што подразбира остварување на поставените цели и остварување на саканите резултати.
  - 7. Транспарентност**, што подразбира вклучување на граѓан(к)ите во сите фази на подготвување и извршување на буџетот.
  - 8. Сигурно финансиско управување**, што подразбира извршување на буџетот во согласност со ефективна и ефикасна внатрешна контрола, како процес што се применува на сите нивоа на управување со финансиските средства.
-